

Hayati İnanç: Türk aydını doğuya giden gemide, batıya doğru koşan tayfalar gibi

Ömer Çakkal

Hayati İnanç bir hukukçu, yayıncı, yönetici, denetçi, eğitimci, televizyon programı sunucusu. Bir belagat ustası. Bir tasavvuf ehli. Divan Edebiyatı şairlerinin bilir kişisi. 1850'lerde Sudanlı büyük büyük dedesinin köle olarak satın alınıp Anadolu'ya gelmesi ile hikayesi bu topraklara taşınmış bir neslin üyesi. 1961, Denizli doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 1984 yılında mezun olmuş. Klasik eserlerden edindiği heyecanını gençlerle paylaşmayı hayat tarzı olarak seçen İnanç ile geçtiğimiz Ramazan ayında Üsküdar Beylerbeyi'nde köprüye karşı bir söyleşi gerçekleştirdik. Divan Edebiyatından beyitlerin bize eşlik ettiği sohbetimizde atalarımızdan, medeniyetimizden, onlardan bize kalan mirastan bahsettik. Dedelerimizden kalan hazine sandığının üstünde oturmuş, dilencilik yaparak yaşadığımızı savunan İnanç, Türk aydınına doğuya giden gemide batıya doğru koşan tayfalara benzetiyor. Anadolu topraklarındaki ilk devlet başkanımızı Tuğrul Bey, 75'incisini ise mevcut Cumhurreisimiz olarak niteleyen İnanç'ın modern tıbbaya dair eleştirileri de hayli sarsıcı.

“Dedelerimizden kalan hazine sandığının üstünde oturmuş, dilencilik yaparak yaşıyoruz”

İlginç bir hayat hikayeniz var. Sudanlı siyahi bir kölenin

torunu olduğunuzu biliyorum. Müsaadeniz olursa önce atalarınızdan ve ailenizden başlayabilir miyiz?

1850'li yıllarda Muğla Ortaca'dan Hacca giden bir ağa dönüşünde Medine pazarında dedemi köle olarak satın almış. Dedem o zamanlar 13-14 yaşlarında bir çocuktur, Hacdan dönüşte köle satın almak Osmanlıda bir adetmiş. Hem iş gücünden istifade etme hem köle azat etme hem de Hacca gittiğine delil olması bakımından Medine'den kölesiz gelmezmiş hali vakti yerinde olanlar. O köle benim dedemin dedesinin babası. Adı Sait Hüseyin. Bu kadarını biliyoruz. Çok gecikmiş olarak 57 yaşında Sudan'a gitmek kismet oldu bana. Akrabalarımı ziyaret ettim. 6 ay önce gittim, gördüm, gezdim. Sanki herkes biliyormuş gibi, herkes haberdarmış gibi karşılayıp bağırklarına bastılar beni. Tabi köle olunca köklere dair geride ne var ne yok araştırmanız zor. Sudan'ın Türkiye'ye muhabbeti saygısı kayda değer. Dünyanın hiçbir yerinde böyle bir durum olduğunu işitmedim. Sudan'da herkes her yönüyle kendisini adeta bizden sayıyor. Gönülleri ni açmışlar. Ecdadımız köle dedelerimizi beyaz Türk kızlarıyla evlendirmiş. Benim sülalemde hem kıvrıkcık saçlı hem de sarışın örnekler çok rastlanır.

Nerede doğup büyüdünüz? Nerelerde eğitim aldınız?

Denizli Çameli ilçemiz. Dedemi satın

alan ağa Muğla Ortacalı. Denizli'ye yakın. Denizli'nin Çameli ilçesinde doğdum, 11 yaşına kadar oradaydım. İlkokulu 5 yıl orada okudum, ortaokulda da bir yıl orada okudum. Sonra yatılı okul imtihanlarını kazanarak Aydın ve Nazilli'de 5 yıl daha okuyup 1977'de lise mezunu oldum. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine gittim. Hukuk fakültesinde 7 yıl geçirdikten sonra 1984'te mezun oldum. Stajdan sonra ilçemde 7 yıl avukatlık yaptıktan sonra mesleği bırakarak İstanbul'a gittim. Sunuculuk, öğretmenlik, eğitimcilik yaptım. 10 yıl sonra 2003'te ise Ankara'ya intikal ettim. Tekrar avukatlığa döndüm. O zamandan bu yana 15 yıldır Ankara'da yaşıyorum. Avukatlık mesleğine döndük desek de büromuz varsa da ben avukatlıktan çok klasik edebiyat ve divan edebiyatıyla ilgilenmek suretiyle ömrümü geçiriyorum.

Lisede hızlı bir solcu olduğunuzu duydum. Lise ve üniversite hayatınıza dair neler anlattırınız?

Doğru, lisede hızlı bir solcuydum! 1977'de liseden mezun oldum. O zamanlar solcu olmak adam olmaktı. Aydın Lisesinde okuyordum. Diyalektik materyalizmin başlangıç ilkelerini Dr. Hikmet Kıvılcımlı tercümesiyle Josef Stalin'den okudum. Marksist-Leninist çizgiden çıkmış olanları çok sert tenkit ederdik. Sosyal faşist derdik onlara. İsim zikretmeyeyim ama “halkın...” diye başlayan bir fraksiyon vardı. Biz “halkın

sülalesi” derdik onlara. Onlar yoldan çıkmıştı, sapmıştı; revizyonistti onlar. “Sosyal faşist” diye yaftalardık. Zaten yer yüzünde bir biz vardık, bir ilericiydik. Bir de gericiler vardı, dünya çok sadeydi.

Peki sizin kırılmanız nasıl yaşandı?

1977’de mezun olurken bir şeyin farkına vardım. 13-16 yaş arasında sosyalizmin tezgahından geçmiştik. Beni etkisi altına alan öğretmenim din dersi öğretmeni idi. Kendisi dinsizdi! Ailemden gelen samimi dindarlığımı bildiği için 3 yıl boyunca beni avuttu, “Bu ideolojinin dinle bir davası yok, İslam karşıtlığı yok falan” deyip durdu. Fakat sene sonunda her şey açığa çıkınca beni de açıktan açığa Allah’ı inkara davet etiklerinde ben durumu anladım. “Ben kelimeyi şehadeti tasdik ederim, bunu münakaşa etmem, sizi de ikna etmeye uğraşmam, bana yalan söylediniz, alacağınız olsun. Kelimeyi şehadeti tasdik ederek devrimci olunuyorsa aranızdayım, olmuyorsa hesabı siz yapın” deyip o çevreden uzaklaştım. O günden sonra, aldığım o zehrin panzehirini arayışım beni buralara getirdi işte.

İstanbul Hukuk mezununuz, avukatsınız ama edebiyatçı yönünüz hep öne çıkmış. 7 bin beyti ezbere bildiğiniz tahmin ediliyor. Rakam doğru mu? Kimlerin beyitleri ezberinizde?

Nabi, Baki, Şeyh Galip, Fuzuli, Ahmet Paşa, Leskofçalı Galip Bey, Yahya Kemal Beyatlı, Hersekli Arif Bey, Osman Nevres... Klasik edebiyatımızda adından en çok söz edilen şairler dışında bir kısmı çok duyulmamış Konyalı Veysel Öksüz’den beyitler de zihnimde dolaşır durur. Adları unutulmuş birçok şairimiz de var tabi. Bu 7 bin rakamı tahminden ibaret. Kimse oturup saymadı, rakamın bir önemi de yok zaten. Ben halen daha ezber yaparım. Bunu bir neşe, bir hayat tarzı olarak kabul ediyorum. Şiir hiç yazmadım, belki yazsaydım ezberleyemezdim. Hiçbir defa bile denemedim. Belki yazıyor olsaydım ezberleyemezdim bile. Ben de şairim dediğiniz andan itibaren diğer şairle olan bağınız kesiliyor. Şairliğin bu tarz psikolojik bir durumu var.

Edebiyata, Divan Edebiyatına ilginizin kaynağı ne, nasıl gelişti?

Birkaç hadise var. İlki ilkokulu bitirdiğimde

ortaokula gitmeden önceki o 3 aylık yaz döneminde birçok akranım gibi Kur’an-ı Kerim kursuna gittim. Diyanet İşleri Başkanlığının ilçemizde küçük bir kursu vardı. Yazın Sübhâneke, Ettehiyyatü’yü öğreysin diye yollandığım Kur’an-ı Kerim kursunda Arapça harfleri öğrenmem muazzam bir külliyyat ile tanışmama vesile oldu. Tabi kolay olmadı. Eğitim sistemimiz, toplumdaki genel kabul ve kültür atmosferinin hakimleri istemiyor ki ben Baki’yi, Nedim’i tanıyayım! Onların dilinden haberdar olayım, onların hassasiyetlerini öğreneyim. Şair Avni’nin aynı zamanda Sultan Fatih olduğunu, Kanuni Sultan Süleyman’ın o dönemin en önemli şairi Muhibbi olduğunu ez cümle 36 Osmanlı sultanından nerdeyse tamamının şair olduğunun nedense bilinmesi istenmedi. Böyle bir külliyyat, göz kamaştırıcı bu birikim neden gizli kalsın? “Yer mi Anadolu çocuğu!” dedim.

Anlaşılan Divan Edebiyatına ilginizi biraz da bu tepki ateşledi...

Evet. Usul olarak da şu hadise belirleyicidir: 22 yaşında İstanbul’da hukuk talebesiyim, evdeyim, evde de bekar öğrenciler var. Sadece ben evliyim gerçi. O talebeler ilahiyat okuyor. Marmara İlahiyat o zamanki adıyla Yüksek İslam Enstitüsü. O yüzden evde Arabi, Farsi kitaplar bol miktarda mevcut. Ve ben bir kelime müncer kelimesiyle karşılaşmışım okuduğum bir Yargıtay kararında. Müncer kelimesinin ne anlama geldiğini

“Sevildiğini bil, yanlışa düşme. Allah seni kıymetli yarattı, bu bir. ‘En sevgili’nin ümmetisin bu iki. Ataların bu topraklara geleli bin sene oldu, kimseye boyun eğme. Ama senin bir problemin var: Dedenden sana kalan bir hazine var. Mirasın sandığın içinde duruyor; sen ise sandığı kapatıp üstüne oturmuş, dilencilik yaparak hayatını sürdürüyorsun. Merhum tarihçi Mehmet Niyazi Özdemir, “Paha biçilmez hazineler üstünde yayılan inekler gibiyiz” demişti bir keresinde.”

bilmediğim için sözlüklere sarıldım. Münceri ararken muazzam bir beyitle karşılaştım: “Müncer olur mu yâ Rab bir subh-i inbisâta / Vahdet-gehimde böyle mahzûn geçen leyâlîm” Beyti okudum harika duruyordu, ahengi ilgimi çekti ama tanımadığım sekiz kelime ile örülmüş bir beyit. Bir kelimeyi anlayalım diye yola çıktım, sekiz tane tanımadığım kelime ile karşılaştım. Sözlük elimdeyken tamamını çözümlerim. İşte bu bana bir üslûp oldu. Şunu demek istiyorum; ilgisi olanın bilgisi oluyor. Peşine düşerseniz öğreniyorsunuz.

Tasavvufa da ilginiz olduğunu biliyorum. Tasavvuf günümüz toplumu için ne ifade ediyor? Tasavvuf sizin hayatınıza ne kattı?

Çok kısa kısıdan kısa bir özet yapacak olursam tasavvuf kalbin amelidir. İlim, amel, ihlas... Bir Hadis-i Şerif'ten bahsedilir. Mevlâna Hâlid-i Bağdâdi Hazretlerinin şerhi vardır. Cibril Hadisi. Hazreti Cebrail, Efendimiz'e “İman nedir?” diye sorar, cevap alır. “İslam nedir?” diye sorar, cevap alır. “İhsan nedir?” diye sorar, orada bir cevap alır. “Allah'ı görüyor gibi ibadet etmektir, sen O'nu görmüyorsan da o seni görüyor, bunu bilmektir.” İmâm-ı Rabbanî Hazretleri şöyle özetlemiştir: Tasavvufta iki gaye vardır: Bir, imanın vicdanileşmesi, iki amellerin tatlı hale gelmesi. Yani haramdan kaçmayı zorlanarak değil de bilakis tiksiniyerek yaklaşmamak. Namaz vs. ibadetleri farzları yapmayı zevk haline getirmek, hatta hayattaki tek zevk haline getirmek. Bu gayeyi takip etmeyen faaliyete de tasavvuf denmez. Bu manada Hazret'in de eserlerini okuyarak tasavvufa ilginiz oluştu. Tasavvufu hayatıma yerleştirmeye çalışıyorum. “Eller yahşi ben yaman / Eller buğday ben saman.” Gördük ki benden başka kimse kabahatli değil. Sen kendini düzeltmezsen hiçbir şey düzelmez. Etrafımızda kızılacak insan yok, acınacak insan var. Merhametle bakmayı, insanlara kalbinle, duygularınla bakmayı, güzel muamele etmeyi hayat tarzı haline getirme gayretindeyim.

“100 yıl önce dünya avuçlarımızın içindeydi, bugün çat pat Türkçe hepimize yetiyor”

Edelerinizin Afrikalı, kütüğünüzün Denizli'de olması,

bir İstanbul beyfendisi olmanıza engel olmamış ama. İstanbul sizin için ne ifade ediyor?

İstanbul benim sevgilim! Problem şu, aşığı çok. O yüzden bütün İstanbul aşıkları gibi ben de kıskançlık krizleri içerisindeyim. Benim ikinci maşukum da Ramazan ayı. Ramazan ayı tecessüm etmiş şefkattir. Ve iki sevgilim şu anda bir arada. Bu dünyada yaşanmaya bir değer varsa işte budur: Ramazan'da İstanbul'da olmak! Ankara'ya da haksızlık etmeyelim. Belki çok zevkli bir şehir değil ama yaşamak kolay Ankara'da. Artık İstanbul'un zevkini içinde yaşayarak değil de gezmeye gelerek tadabileceğinizi de bu sayede öğrendim. Bunu yaklaşık 15 senedir yaşayarak tecrübe ediyorum. Özleyeceksin, gezmeye geleceksin. İstanbul'da tam 17 yıl yaşadım. Hem de en tatlı yıllarımda, gençliğimde! Dediğim gibi, aşığıyım İstanbul'un. İstanbul'da yaşayıp da ona şiir yazmayan şair yoktur. Hepsinin yıkıcı eserleri vardır. Nedim'den tutun Necip Fazıl'a kadar.

TRT'de Can Veren Pervaneler isimli programı uzun süre hazırlayıp sundunuz. Program hangi yıllarda yayınlandı?

2008 yılından bu yana 'Can Veren Pervaneler' yayımlanıyor. İlk TRT 2'de yayınlandı. TRT Haber oldu ismi sonra. TRT Diyanet'te, TRT Müzik'te muhtelif kanallarda yayımlandı. Halen de TRT Nağme Radyo kanalında devam ediyor. Önümüzdeki dönemde ise yeni kurulması beklenen TRT'nin kültür kanalında yeniden yayın hayatına geçeceğiz inşallah. Bu sayede 10 yıldır gençlere ulaşma fırsatı buluyoruz. Divan Edebiyatı dediğimizde zihnimizde sadece bir iki aruz kalıbı, işte 'failatün failatün failün' geliyor. İşte böyle dar bir bakış açısına 40-50 yıl mahkûm edildik. Oysa bu bir hayat tarzı, ahlak dersi, kişisel gelişim usulü.

Hemen hemen her gün ayrı bir yerde konuşma yapıyor, bazen iki üç yere gidiyorsunuz? Bu denli anlatmak istediğiniz nedir topluma? Ne paylaşmak istiyorsunuz?

Gençlere şunları söylüyorum: Sevildiğini bil, yanışa düşme. Allah seni kıymetli yarattı, bu bir. 'En sevgili'nin ümmetisin bu iki. Ataların bu topraklara geleli bin sene oldu, kimseye boyun eğme. Ama

senin bir problemin var: Dedenden sana kalan bir hazine var. Mirasın sandığın içinde duruyor; sen ise sandığı kapatıp üstüne oturmuş, dilencilik yaparak hayatını sürdürüyorsun. Merhum tarihçi Mehmet Niyazi Özdemir, “Paha biçilmez hazineler üstünde yayılan inekler gibiyiz” demişti bir keresinde bana. Durum tam olarak böyle. Bundan kurtulma imkânımız yok mu, tabi ki var! Önce kendimize bir tanışalım. İstanbul'un en büyük güzelliklerinden biri şu kütüphanelerdir. 4 kütüphane ismi söyleyeyim: Beyazıt, Nuri Osmaniye, Süleymaniye ve Millet Kütüphanesi. Geçtim diğerlerini bu dört kütüphane. Mesela 86 yaşında ölen İngiliz Tarihçi Arnold Toynbee tarafından 51 yıl araştırmaya konu olmuş. Adam ömrünü tüketti bizim kütüphaneleri araştırırken. Ve gittiler, kendi topraklarında bir medeniyet inşa ettiler. Bakın bu kütüphanedeki kitapların yüzde 80'i Türkçe. Ama hakkıyla inceleyenler biz değiliz.

En çok gençlerle sohbet etmeyi sevdiğinizi biliyorum. Bugün ülkemiz gençliğinin durumu hakkında neler söylersiniz?

Bizim hiç alışık olmadığımız bir dünyaya doğdular. Onları kınamayı ya da yargılamayı, “Çocuklar da bizi hiç anlamıyor” yaklaşımını hatalı buluyorum. Onların doğduğu dünyaya bizim uyum sağlamamız, onların konuştuğu dili öğrenmemiz gerekiyor. Ancak ben gençlerimizde keskin bir samimiyet görüyorum. Bu çocukları hayat çok fazla bozmadı. Bu çocuklar yalan söylemeyi öğrenmedi. Günah varsa bizde var. Çocuklar samimi ve dürüst olduğunuzu görürlerse gönüllerini size açıyorlar. Bu yüzden sorumluluk bizde, kimse gençleri suçlamasın.

Ülkemizde son iki yüzyılda yetişen aydınları “doğuya giden gemide batıya doğru koşan tayfalar” diye nitelmişsiniz bir yerde. Bu görüşünüzü biraz açabilir misiniz?

Bizler 19. asrı çok acı geçirdik. Türk'ün en uzun asrıdır. Adeta yer ayağımızın altından çekildi, gök kubbe üstümüze yıkıldı. Aciz olduğumuzu düşündük, vehme kapıldık. Aydınlarımız çareyi Batıda aradı. Bazılarını dinimizin, örf ve adetlerimizin dahi onlara benzemesi gerektiğini düşünecek kadar ileri gitti. Halbuki Batının sizi imrendiren bütün

değerleri, inşa ettiği medeniyet, bu medeniyet kavramının sonuna parantez içinde ünlem işareti koymak isterim. Çünkü medeniyet dediğiniz şey bel-deleri imar etmekle bitmez, insanları da imar etmek, onarmak, gönüller yapmak gerekir. Gerçek medeniyet budur. Her şeye rağmen hadi Batı'ninkine de medeniyet diyelim. Hukuk, ahlak, ticaret, aile, devlet yapıları vs. her şeyleri klasik dönemde senden tahsil ettiklerinin üzerinde kurulmuş. Endülüs'ten, Selçuklunun Nizamiye Medreselerinden, Osmanlıdan aldıklarının üzerine medeniyet inşa ettiler. Biz de bunu onların öz malı sanıyoruz.

Burada araya girmek istiyorum, Batının ahlakını değil de ilmini almakta ne beis var?

Aldığının senin olduğunu bildikten sonra Batının ilmini almakta hiçbir beis yok! Alacağın şey de zaten ilmi değil teknoloji. İlim üretmek Batının haddine mi düşmüş! Hadi kavramı çok da irdelemeyelim, diyelim ki Batının ilmini aldık. Bil ki senindir o ilim. Hikmet müminin yitik malıdır. Komplekse kapılma, eğilip bükülme, onu al daha da ileri götür. Hatta bu senin vazifen. Şimdi tamam ilmimizi geliştirdiler, saygı da duyuyorum ama bunu aldığın zaman... Sonra ailemizi koruyalım, ahlak yapılarına ilişmeyelim dediğimizde büsbütün

kötü duruma gidiyoruz. Geldiğimiz nokta öyle bir yer ki, keşke onu alsam diyorsun. Yüz aklıyla savunabileceğimiz bir ahlak düzenimiz yok. Aile kurumu tepemize çöküyor. Mesele şurada düğümleniyor: Dünya düzenindeki yerimiz neresi?

Siz söyleyin neresi?

Bakın, 100 yıl önce herhangi bir liseden mezun olan delikanlı hem Arabi'yi hem Farisi'yi biliyordu. Biraz kalburüstü eğitim alanların Rumcası, Latincesi, Fransızcası olur; en az 6 lisan bilmeyene münevver denmezdi. Ve bir imparatorluk kültürü vardı çocuklarımızın üzerinde. 100 yıl önce Mülkiye'den mezunsan ve kaymakam adayısan staj göreceğin muhtemel coğrafya Yemen de olabilir Saraybosna da! Yani en doğudan en batıya kadar dünya senin avuçlarının içindeydi. Şimdi bir de bugünün çocuklarını düşünün. Şimdilerde ne kadar da mütevazı hayat anlayışımız var! Çat pat bir Türkçe yetiyor hepimize. Kimsenin Edirne'den batıya Van'dan doğuya bir vizyonu, arzusu, heyecanı yok. Küçük olsun benim olsun anlayışıyla küçücük bir coğrafyada idealsiz şekilde yaşayıp ölüyoruz. Böyle olunca, kafa böyle daralınca insanın çalışması için, büyük başarılar elde etmesi için enerjisi olmaz ki. Sonra niye yapsın ki. Bugünün gençleri rutine mahkûm. Oysa rutin katildir!

“19. asır Türk'ün en uzun asrıdır. Adeta yer ayağımızın altından çekildi. Aciz olduğumuzu düşündük, vehme kapıldık. Aydınlarımız çareyi Batıda aradı. Bazıları dinimizin, örf ve adetlerimizin dahi onlara benzemesi gerektiğini düşünecek kadar ileri gitti. Aldığının senin olduğunu bildikten sonra Batının ilmini almakta hiçbir beis yok! Zira Endülüs'ten, Selçuklunun Nizamiye Medreselerinden, Osmanlıdan aldıklarının üzerine medeniyet inşa ettiler. Biz de bunu onların öz malı sanıyoruz.”

“100 yıl önce Mülkiye’den mezunsan ve kaymakam adayısan staj göreceğin muhtemel coğrafya Yemen de olabilir Saraybosna da! Yani en doğudan en batıya kadar dünya senin avuçlarının içindeydi. Oysa bugün çat pat bir Türkçe yetiyor hepimize. Kimsenin Edirne’den batıya Van’dan doğuya bir vizyonu, arzusu, heyecanı yok. Küçük olsun benim olsun anlayışıyla küçücük bir coğrafyada idealsiz şekilde yaşayıp ölüyoruz.”

“Anadolu topraklarındaki ilk devlet başkanımız Tuğrul Bey, 75’incisi Cumhurreisimizdir!”

Manzara bu kadar simsiyah mı?

Son yıllarda bir ümit ışığı var. Dünyanın birçok yerinde artık ilgileniyoruz. Tarihin sevki böyle. Biz 1000 yıldır buradayız. Son yüz yılın en önemli hastalıklarından biri ‘Genç Cumhuriyet’. Yani biz 70-80 yaşında bir devletiz öyle mi! Kimsenin de aklına gelmez, gelse bile seslendirmez. Bundan öncesi yok mu yani? Yani biz Cumhuriyetten önce bir hiç miydik? Bu topraklarda yaşamıyor muyduk? Daha da ileri götüreyim: Halihazırda Türkiye Cumhuriyeti Devlet Başkanı olan zat, gerçekte o koltuktaki 75’inci kişidir! Tuğrul Bey 1’inci, o 75’inci kişi. Tuğrul Bey Alpaslan’dan önceki adam. Dandanakan Meydan Muhaberesi ile bu devleti başkenti Tebriz olmak üzere 1040’ta kuran adam. Daha da geriye götürene de saygı duyarım ama o noktada başlatmamın nedeni Anadolu topraklarında din, dil, vatan, devlet ve millet olarak 5 ana unsur üzerinde birbirinin devamı devletlerin tebaalarıdır.

Müthiş bir bakış açısı. Ağızınıza

sağlık. Şimdi izniniz olursa son bölümde biraz sağlıktan, tababetten konuşalım istiyorum. İki sefer kalbinizin teklemediğini, iki sefer de büyük trafik kazası geçirdiğinizi biliyorum. Şu an sağlığınız nasıl?

Çok şükür hiçbir şey olmamış gibi sağlığım yerinde. Doktorlar o zaman da söyledi bana; “ölene kadar yaşarsın!” (Kahkahalar) Hazır olmak lazım mirim. Düzenli ilaç kullanmama neden olan Koah hastalığım var, başka da bir şey yok hamdolsun.

Sağlıklı olmanın iyi insan olmakla, şükretmekle, kanaatkarlıkla, kısacası erdemlerle ilgisi hakkında neler söylersiniz?

Sağlık kelimesinin hayatımıza girmedığı 50 yıl önce sıhhat diyorduk. Sıhhat ne demek? Doğruluk demek. Sahih olma hali sıhhat. Ben gene istemeyerek kendi sahama çektim ama kelimelerde düğümleniyor her şey. Shakespeare öyle söyler Hamlet’e: “Ne düşünüyorsunuz kral hazretleri?” Ufka bakar adam; “Kelimeler, kelimeler, kelimeler” der. Her

şeyi yıkan da kuran da o. Sıhhatimizi yitirince nereye gidiyoruz: Hastaneye. Maksadın zitti, burada hastalar bulunacak diyorsun adeta. Oysa gitmemiz gereken yer şifahane olmalı. Kelimelerle birlikte hayat nizamımızı da değiştirdik.

Hastalıklarla hastanelerle aranızı biraz daha deşmek istiyorum. Sizce iyi hekim nedir, iyi hekim nasıl olur? Sadece iyi insanlar mı iyi hekim olabilir?

İyi hekim olmak için iyi insan olmak bir kere ön şart. Çünkü adamın canına müdahale edebileceğiniz bir noktadaysanız Allah göstermesin kötü bir insanın elinde hekimliğin sonuçları vahim olur. Bir hekim Allah'ın eseri üzerinde çalıştığını bilirse hekimliği başkadır, bilmezse başka. "Hoşça bak zâtına kim zübde-i âlemsin sen / Merdüm-i dîde-i ekvân olan âdemsin sen" demiş Şeyh Galip. Bizim medeniyetimizi özetleyen iki mısradır bu. "Hoşça bak kendine ki kâinatın özüsün sen. / Bütün yaratıkların gözbebeği olan insansın sen" der şair bu beyitte. Şimdi bir hekim kendisine müracaat eden hastasına böyle bakmıyor da onu anatomik bir varlık olarak görüyorsa ortaya başka türlü bir sonuç çıkabilir. Demek ki hekim iyi bir insan olmalı. İkincisi mütevazı olmalı. Sen kendinden bir şey yapmıyorsun, normale getirmeye çalışıyorsun. Ortada bir anormal durum var, sen onu aslına rücu ettirmekle mükellefsin. Her insan apaçık bir mucizedir. İnsanoğlu kanın bileşimini düşünse, gözün yapısını hakıyla düşünse aklını kaybeder.

Sizce günümüzün doktorları hastalıkların tedavisine doğru noktadan bakabiliyorlar mı? Sağlık aslında "iyilik hali" derler ya hani, karşlarına gelenin tamir edilecek bir motor dişlisi değil de insan olduğunu ayır edebiliyor; onun ruhunu ve moralini de tamir etmeye odaklanabiliyorlar mı?

İnsanı makine gibi gören, ruhunu tamamen göz ardı eden, hastasına kibirle bakan, ona soğuk davranan doktorlara biz de şahidiz. Günümüz tıbbını saygısız buluyorum. Tıp bu olmamalı. Tabi ilimlerin, sanatların pek çoğunda hikmeti yitirdik. Bu suali hukuk sahasında sorarsanız daha ağır şeyler söyledim. Daha bile acı örneklerden söz etmek mümkün orada. Şimdi günümüz tıbbi bir defa her türlü alternatif kapalı. Geleneksel ve

alternatif yöntemleri büyük bir kabalıkla ve büyük bir kibirle reddediyor. Elinden gelse onlara yaşam hakkı bile vermeyecek. Oysa ortada tam bir cehalet hali söz konusu. Esasında bu sahada hiçbir şey bilmiyor. Bilmediği şeyi araştırmadan, incelemeyen doğrudan reddediyor. Bilmediğini aşağılıyor. Tam da günümüz Türk aydınının fotoğrafı. Öte taraftan ilaç konusu tıptan ayrı düşünülemez. O alanda da duyduklarımızın yarısı doğru olsa insanda huzur kalmaz. Bu meseleye endüstri olarak bakılıyor. Kolesterol seviyesi 10 puan aşağı düştüğü zaman yüz milyon yeni hastanız oluyor. Şeker seviyesi standardı yeniden belirlenir ve bir iki puan düşerse yüz milyonlarca yeni hasta, yani yüz milyonlarca yeni müşteri oluveriyor.

Gene hayli karamsar bir tablo çizdiniz!

Bu tespitlerim, Batı ülkelerine dair okumalarımın çıkan sonuçlar. Türkiye için keyifsiz duyularım varsa da bu iddiada bulunamam. Barı medeniyetinin sözüm ona demokrasi getirmek adı altında Irak'ta, Afganistan'da yaptıkları ortada. Nagazaki'de ne yaptı Batı medeniyeti? Bir bomba denedi, kaç milyon insan öldü. Onlar için mazlum halkların ölümü istatistikten başka bir şey değildir. Batı medeniyeti ateş medeniyetidir çünkü. Biz ise toprak medeniyetinin insanlarıyız. Toprak medeniyeti insandır, ateş medeniyeti iblistir. Bu tıbbı da teknolojik çalışmalara da bütün ilmi faaliyetlere de yansır. Unutmayın, Olympos'un çocukları Hira'nın evlatlarını asla kabul etmeyecek. Asrımızın en korkunç hastalığını tedavi edecek ilaç ellerinde olsa, imkânı yok paylaşmazlar. Milyar dolarlardan bahsediyoruz. Böyle acı bir dünyada yaşıyoruz. Bugünün dünyasında ilaç uluslararası alanda silah.

Eskiden biri ölünce "Eceliyle öldü" denirdi. Şimdi bu sözü pek işitemiyoruz? Yani "Kanserden, trafik kazasından öldü" derken "tıp yaşatamadı" mı demek istiyoruz aslında? Biraz Azrail'i yok mu sayıyoruz?

Kastettiğim, saygısızlık işte tam da bu noktada. Tıp yaşatabilseydi tamamı. Bunun sonu şuna varıyor: Uluhiyet izafi etmektir bu. Tıp biraz daha gelişirse ölüm-süzlüğü sağlayacak, biz de sonsuza dek yaşayacağız gibi küstahça bir bakışımız var. Tıp ne kadar gelişirse gelişsin son

"Günümüz tıbbını saygısız buluyorum. Tıp bu olmamalı. Bir defa her türlü alternatif kapalı. Geleneksel ve alternatif yöntemleri büyük bir kabalıkla ve büyük bir kibirle reddediyor. Elinden gelse onlara yaşam hakkı bile vermeyecek. Oysa ortada tam bir cehalet hali söz konusu. Bilmediğini aşağılıyor. Tam da günümüz Türk aydınının fotoğrafı."

tahlilde ölüm oranları değişmiyor. Çünkü ölünecek bu dünya kalmaya müsait değil. Biz ölmek için doğduk, kalmak iyi bir şey de değil yani. Buradan gitmek iyidir. Çelebizade Asım diyor ki: "Sülûk erbâbı süratle geçer aşkı mecâziden / Cihânda kimse menzil ittihâz etmez pür üstünde." O mukaddes yola baş koymuş kişi yol boyunca çiçek böcek vs. bazı güzellikler görüp belki gözü takılır ama bu mecazi aşka da fazla aldırış etmez. Çünkü bilir ki dünya denen yerin geçmesi güzeldir, kalması değil. Ben şimdi şu gördüğümüz Boğaz Köprüsü'nün üstüne bir kulübe yapmaya kalkışsam, beni engellemeye kalkanlara da desem ki; "Ya manzara çok güzel. İzin verin şurada bir evim olsun". İzin verirler mi bana. Şöyle demezler mi: "Buranın geçmesi güzel, kalması değil." Bir köprüsünde bile durmamıza izin verilmeyen dünya hayatına kalmak için geldiğimizi sanıyor, öyle bilinçsizce yaşıyoruz!

Beyitlerle bezeli bu röportajı şanına layık bitirelim öyleyse. Şemsi Tebriz-i Hazretlerinin beyti nasıldı?

Güzel hatırlattınız! "Dünyam alt üst olacak diye kahretme / Bakarsın altı üstünden iyidir." Biz ana rahmindeyken nasıl bir dünyaya geleceğimizi bilmiyorduk. Gördük ki, geldiğimiz yer daracıkmiş. Gideceğimiz yer inşallah Cennet olur da buraya nispetle ne kadar geniş ne kadar güzel olduğunu yaşayarak görürüz. Özleyerek, bekleyerek, severek gitmek lazım bu alemde. SD'nin yazarlarına, okurlarına çok selam!